

Kalendárium és 'Sebbe való Könyv. Azoknak, a' kik az olvasásban hasznos gyönyörködtetést keresnek 1799-dik esztendőre.

Kiadta Kis János.

Pozsonban,

Wéber Simon Péter költséggel és betűivel. [1798]

[Előszó]

[2r] Az Olvasóhoz.

Tavaly ilyenkor kiadott '*Sebbe való könyvem*et kedvesebben vette a' közönségnek nem megvetendő része, mint sem előre reményleni bátorkodtam vala, 's az által bizonyossá tett engemet arról, hogy tzelomat nem hibázhatom el egészen. Ezen az esztendőn is hát, az egy Kalendáriumnak béiktatásán kívül (mellyet az efféle könyvetskékben a' szokás szükségessé láttatik tenni) az elébbeni rendet követtem, 's azon igyekeztem, hogy ne tsak a' képzelődést gyönyörködtessem, ha[2v]nem egyszersmind az értelemnek és szívnek is hasznos foglalatosságot adjak, egy szóval, az ifjakat pihenő óráikban olly nemes mulatsággal kínáljam, melly az okosság' törvényszéke előtt is kiállhassa a' próbát. Erre nézve azt kívánám, hogy Olvasóim még gyönyörködésekben is ne a' szüntelen ide 's tova repdeső lepkéhez [!] hasonlíttanának, hanem a' szorgalmatos méhek szokásait követnék, 's egy virágot se hagynának el addig, míg nedvességének javát ki nem szívják.

E' jelenvaló gyűjtemény is tsak nem egészen fordításokból áll; de minthogy ezeket ollyan munkákból vettem, mellyre a' halhatatlanság' bilyege rájok vagyon nyomva, reménylem [3r] még inkább megköszönik az Olvasók, hogy a' magamé helyett másokét adom kezekbe. Eredeti munka tsupán három darabotska jelenik meg; annak is egyikét (*A' tél és a' tavasz*) egy Érdemes Barátom' szívességének köszönöm. – Múzárion' folytatása, mellyet talám némellyek várni fognak, főképpen azért marad el, mivel talám nem sokára az egész költemény magánosan fog napfényre lépni.

A' múlt esztendei '*Sebbevaló*mnak egyéb fogyatkozásai közzé tartozik az is, hogy két tzikkelynél, (*A' Bagdádi fősvény kalmárról* és *A' régieknek egynéhány innepjeiről*) vígyázatlanságból elfelejtettem feljegyezni, hogy németből fordítottak. Ez eránt annyival inkább szükségesnek tartom [3v] itt engedelmet kérni, mivel egy érdemes Tudós, a' ki azon könyvetskémet a' Budai német tudós újságban recenseálni méltóztatott, az utóbb említett tzikkelynél olly ditséreteket ruház reám, mellyeket az eredeti író érdemlett meg. – Tellyes igyekezettel azon voltam, hogy ezen mostani munkátskám minden tekintetben tisztább legyen a' hibáktól és fogyatkozásoktól; mindazonáltal bizonyos vagyok benne, hogy még is szükségem lessz sokban a' k. olvasó' engedelmére.

Nagy Barátn, Győr mellett,

Aug. 27-dikén 1798.

A' Kiadó.

[...]

13. Erkölti jegyzések

[69] Illyen titulusú könyvből (*Knox's*) essays moral and literary.

[...]

4. A' mohón olvasásnak káros voltáról.

A' testnek 's a' léleknek tehetségei sok tekintetben hasonlítanak egymáshoz. A' szem nem vehet úgy fel 's nem vizsgálhat úgy meg egy nagy térséget, mint valamely közellévő egyes dolgot. Észre veszi 's meglátja ugyan az öregebb részeket, de a' kissebeket nem, ha még olly szépek is ezek. Így a' lélek is, ha sok tudományokra kiterjeszkedik, ritkán jut egyikben is valamely tökéletesességre: 's a' mindennapi tapasztalás bizonyítja, hogy az, a' ki a' könyveket mohón elnyeli 's inkább sokaságokra 's új vóltokra, mint jelességekre tekint, ritkán bír nagy tudománnyal. Ifjabbik Plinius, a' kinek olly igaz 's olly szépen kifejezett gondolatjai vagynak, azt javasollya, hogy kevés könyveket olvassunk, de szorgalmatosan. *Non multa, se multum.* --

[78] Az emberi lélek' tehetségei erőtlenebbek, mint sem hogy egyszeri tekintéssel szerezhethénk esméreket. Az igazság' tanulásának ezen könnyű módja tsak felsőbb rendbéli lelkeknek engedtetett. Ha valamely dolgot tökéletesen 's minden részeiben meg akarunk esmérni: gyakorta kell azt szemlélnünk 's mindenféleképen vizsgálunk; a' mihez idő, munka 's figyelmetesség kívántatik; sem időt, sem munkát, sem figyelmetességet nem fordít pedig az a' tudományokra, a' ki azoknak egyik ágáról a' másokra sietve 's illendő gondolkodás nélkül repül.

Gyakorta megesik, hogy azok, a' kik a' természettől szép tehetségeket nyertek, olyanoktól haladtatnak fellyül, a' kiknek sokkal kevesebb talentomaik vagynak. Nem lehet pedig ezt másnak tulajdonítani, hanem a' húzomos munkálkodásnak, melly gyakorta kísérni szokta az elme' lassúságát 's bőven kipótolja az elevenségnek nem [79] létét. A' lassú elméjű ember meg tud állapotodni 's tud lépésenként menni a' vizsgálódásban, mind addig míg a' setétségből világosságot nem hoz ki, meg tud győzni sok akadályokat, mellyek győzhetetleneknek látszanak, tud ugyan azon egy dologgal több rendben elfáradás nélkül foglalatoskodni 's ugyan azon ideákat únalom nélkül többszer is gondolni: de a' tüzes elme azokat a' dolgokat, mellyek nem kellemetesek 's mellyeket egy tekintettel által nem nézhet önként elmellőzi. -- Ha az éles elméjük a' hirtelenkedést, melly a' szorgalmatos vizsgálódással meg nem férhet, elkerülhetnék, nints kétség benne, hogy az emberi esméretek határjait szélesebbre nem terjeszthetnék 's azokban a' legnagyobb tökéletesességre nem juthatnának; holott tagadhatatlan dolog, hogy még a' tompa elméjük is, ha fáradhatatlan szorgalmatossággal bírnak, nehezen találhatnak olly akadályt, mellyet meg nem tudnának győzni.